

चारविभंगाद् भवः ४ स परिकीर्तितः । आवर्त्त इव
तोयस्य ज्ञानावर्त्तो यदाकृतः । नाशवेक्षितमावर्त्तः ५ उप-
सर्गः च उच्यते । एतेनाश्रितयोगास्तु सकृदा देवयो-
नवः । उपसर्गैर्महाचोरेरावर्त्तन्ते पुनः पुनः ।

प्रातिभाव्य न० प्रतिभुवो भावः अत्र ज् द्विपदद्वयः । (जा-
मिनि) । प्रतिभूभावे प्रतिभूत्वेन द्वये रधने च अतः दा१५।
१६ दर्शनप्रतिभूयन्दे १४७५ पु० दृश्यम् ।

प्रातिभासिक लि० प्रतिभासादामतः ठक् । प्रतिभासाधीन
वत्त्ववति मिथ्यारजतादौ वेदान्तमते हि सत्त्वं त्रिविधं
पारमार्थिकं व्यवहारिकं प्रातिभासिकं च तत्र त्रैक्यः
सत्त्वं पारमार्थिकं त्रिकालाबाध्यत्वात्, चटादीनां सत्त्वं
व्यवहारिकं व्यवहारकावेवाध्यत्वात्, शुक्लै रजतादिः
सत्त्वं प्रातिभासिकम् अधिष्ठानज्ञानबाध्यत्वात् प्रतिभास-
कावभासवत्त्वाच्चेति वेदान्तपरिभाषायां स्थितम् ।

प्रातिशाख्य लि० प्रतिशाखं भवः परिच्छिन्नाः अत्र । प्रति-
शाखं मने व्याकरणभेदे न० ।

प्रातिश्रुत्क पु० प्रतिश्रुति तत्त्वज्ञाने भवः ठक् । प्रतिश्रवण-
वेद्यायां मने पुरुषे “यत्त वायं” श्रौतः प्रातिश्रुत्कः
पुरुषः” इ० उ० । [२प्रतिव्यक्तिभवे च ।

प्रातिस्विक लि० प्रतिस्वः भवः ठक् । १अन्नाधरणधर्मे त्रिका० ।

प्रातिहृत् न० प्रतिहृत् भावः कर्त्तृ वा उद्गाता० अज् ।
प्रतिहृत् रूपस्य अतिगम्भेदस्य कर्मणि १प्रतिहरणे
२तदुभावे च ।

प्रातिहारक पु० प्रतिहारक एव ज्ञाते अर्थे अज् । प्रति-
हारकशब्दाच्च अमरः । [कारके अमरः ।

प्रातिहारिक लि० प्रतिहारः प्रयोजनमस्य ठक् । चाया-

प्रातीतिक लि० प्रतीक्षा निर्दिष्टः ठक् । प्रातिभासिके पदार्थे
प्रातीप प्रतीपस्यायम् अज् । प्रतीपन्त्यस्यापत्ये शान्तनी
न्यपे त्रिका० । [कृत्वाचारिणि ।

प्रातीपिक लि० प्रतीपं वर्त्तते ठक् । प्रतीपं वर्त्तमाने प्रति-
प्राट् इ० अजिभेदे शत०त्रा० १४, ८। ११२

प्रात्ययिक लि० प्रत्ययाय स्थितः ठक् । प्रतिभूभेदे ‘दर्शनप्र-
तिभूयन्त्य न्तः प्रात्ययिकोऽपि वा याज्ञ० दर्शनप्रतिभू-
यन्दे १४७८ पु० दृश्यम् ।

प्राथमकल्पिक लि० प्रथमकल्पे भवः ठक् । १प्रथमारम्भोचिते
वेदाध्ययनादौ । प्रथमं कल्पमधीते कल्पान्तत्वात् ठक् ।
२प्रथमकल्पपरिष्ठापन्याध्यायिनि अमरः ।

प्राथमिक लि० प्रथमे भवः ठक् । १प्रथमभवे क्षियार्त्तं कीप् ।

प्रथममधीते प्रथम+ठक् । वेदादेः २प्रथमाध्येतारि च ।

प्रादि पु० उपसर्गसंज्ञार्थं पा० अक्ते शब्दभेदे स च मणः पा०
म० अक्ते यथा प्र परा अप सम् अतु अत्र निम् निर् दुष्
डर् वि आह् वि अधि अपि अति सु अत् (दु) अभि प्रति
परि उप” इति प्रादयः । निम् दुष् शान्ती” निम्नपतावना
सेवने इति (दा१।१२०) मूले निम् इति निर्देशात्
निष्कृतं दुष्कृतमित्युदाहृत्य “दुदुपधस्य यो विमर्जनीयः”
इति भाष्योक्तेः । विरः कुपः इति (७।१।४६) “स-
डूरोरधिकरणे” इति च निर्देशात् रान्तावपि मनो० ।
उदिति दान्तोऽपि “उदोऽनुर्व्वेष्टयायामिति” ।

“उपसर्गः क्रियायोगे” पा० “गतिच” पा० प्रादयः क्रिया
योगे उपसर्गसंज्ञा गतिसंज्ञा च स्युः” सि०को० ।

प्रादुरादि पु० गोत्वप्रवरत्तिभेदे प्रवराध्यायः ।
प्रादुर्भाव पु० प्रादुस्+भू-भावे अज् । आविर्भावे प्रवचनप्रकाशे
प्रादुस् अज् प्र+अद-उत्ति । प्राकाशे ज्ञाते अज् क्रिया-
योगे गतिसंज्ञा प्रादुष्कृत्य प्रादुर्भव । ज्ञाते इव न दि०
बोधः प्रादुष्य प्रादुर्भावे न० अज्ज्वलदत्तः ।

प्रादिप्र पु० प्र+दिप्र-अज् दीर्घः । १तर्जनीवहितविकृताकृते
अमरः २देवमात्रे मेदि० “अक्रुतस्य प्रदेयिन्ना व्यासः
प्रादेश उच्यते” इत्युक्ते १प्रतिभाषभेदे च देवीपु० ।

प्रादेशन न० प्र+आ+दिप्र-अज् । दाने अमरः ।

प्रादेशिक लि० प्रदेये भवः ठक् । प्रदेयभवे [क्षियार्त्तं कीप् ।

प्रादोष(षि)क लि० प्रदोषे भवः वा अज्ठजौ । प्रदोषभवे

प्रादोहनि पु० की प्रदोहनस्यापत्यम् अज् । तदपत्ये । ततः

यूनि अज् तोल्य० तस्य न तुक् । प्रादोहनायनि तदीये
यून्यपत्ये पु० की० । [करणे भाग० २। ८। ११ ।

प्राधानिक लि० प्रधानं संज्ञानः प्रयोजनमस्य ठक् । युञ्जीष-

प्राधा की प्रधेव ज्ञाते च । दक्षकन्याभेदे काश्यपकन्याभेदे

हरिवं० २२६५० । तस्याः अपत्यं ठक् । प्राधेय तदपत्ये

पु० की० तदपत्यानि च देवगन्धर्वादयः भा० अ० ६५ अ० ।

अग्निपुराणे प्राधेया इत्येव पाठः शब्दकल्पद्रुमे प्राधेय

शब्दकल्पनं विपिकरप्रसादकतपाठदर्शनात् इति बोध्यम् ।

प्राधानिक लि० प्रधान+ज्ञाते ठक् तस्येदं ठक् वा ।

१प्रधानशब्दार्थे २प्रधानसम्बन्धिनि च प्राधानिकरहस्य

इत्यादि देवीमाहात्म्यव्याख्यायां उपपत्त्यां स्थितम् ।

प्राधान्य न० प्रधानस्य भावः अज् । ज्ञेयत्वे । भावे स्वप्रधा-

नत्व न० तज् प्रधानता की तत्त्वार्थे । “अप्राधान्यं विधे-

र्त्तम प्रतिषेधे प्रधानता” शाब्दिककारिका ।